

הארץ/גלריה 20.2.14

אורי קליין

גם המכירים היטב את יצירתו של אלפרד היצ'קוק החל מתחילת שנות ה-30, תחילת הסרטים שהוא ביים בבריטניה, מולדתו, ואחריהם הסרטים שביים בארצות הברית החל מ-1940, ממעטים להכיר את הפרק שקדם לסרטים אלה, והוא כולל את הסרטים שהיצ'קוק ביים בבריטניה בתקופת הראינוע. גם מי שראה את הסרטים האלה, שרק תשעה מהם שרדו, הוא ראה את מרביתם בגרסאות פגומות, שלעתיים אף היו חסרות בהן סצינות שלמות. דבר זה בא על תיקונו בזכות מפעל עתיר מאמץ ויומרה של המכון הבריטי לקולנוע, שבעזרת כמה ארכיוני קולנוע ברחבי העולם שיחזר את תשעת הסרטים ששרדו בעותקים חדשים של 35 מ"מ, המציגים את הסרטים בשלמותם. תשעת הסרטים המשוחזרים, המספקים לנו הצצה מרתקת לתחילת יצירתו של אחד מגדולי במאי הקולנוע בכל הזמנים וגם אל הרגע הקולנועי שבו הסרטים נוצרו, סובכים כעת את העולם, והחל מהערב, בזכות המכון הבריטי בישראל, יוקרנו גם בסינמטקים של תל אביב, חיפה וירושלים. חלק מהסרטים יוקרנו בליווי מוסיקה מוקלטת; האחרים יוקרנו בליווי מוסיקלי של כמה

מדברים בעד עצמם

תשעת הסרטים האילמים של היצ'קוק, שיוקרנו בסינמטקים בישראל, מאפשרים הצצה לתחילת דרכו של אחד מגדולי במאי הקולנוע בכל הזמנים

יום חמישי כ' באדר א' תשע"ד 20 בפברואר 2014 | גלריה | האו

מתוך "קלות דעת", 1928.
אופי של מחזה מוסר
ויקטוריאני

צילום: British Film Institute

עים למשיכתו של היצ'קוק לנשי שזהו צבע שיער. הפטישיזם של האשה, ובעיקר של שיער ניכרת ברבים מהסרטים שיוצרי עימות עלילתי וחזותי בין שני נשי בצבע בלונד לשיער נשי כה "שמפניה", למשל, הנשים כהו השיער המופיעות במעורון הליל עושות על עצמן פאות בלונדיניות וב"הדייר", כיוון שהרוצח הסדרן בוחר לו כקורבנותיו רק נשים בלונדיניות (ואי אפשר שלא להיזכר בזמן הצפייה בסרט בכל הסיפורי על התעללויותיו של היצ'קוק עצמו בכמה מהשחקניות הבלונדיניות שלו), הבלונדיניות שבסרט מנסות להסוות את צבע שיערן כדי ל

הירצח. אין לשכוח שאלה סרטי שהופקו לפני כמעט 90 שנים וסגנונם הוא זה של הסרט האילן המחזות לעתים גדולות והמשח לעתים מוגזם, אך יש גם הנא מרובה בצפייה בעולם שנעלם מן ורק אמנות הקולנוע מסוגל להנציח אותו בחיוניות כה רבה תענוג לעקוב אחר התנהלותם של הגברים והנשים בעולם זה, והמת עניינים בתולדות האופנה, הן ש

האירוע יפתח הערב בסינמטק תל אביב עם הקרנתו של "גן הת' ענוגות", סרטו העלילתי הארוך הראשון של היצ'קוק מ-1925.

יש בסרטים הרבה נשים בלונדיניות, וידועה משיכתו של היצ'קוק (בצילום) לנשים שזהו צבע שיערן

השעשועים של לונדון בשנות ה-20 העליונות, אך היצ'קוק מוסיף לעלילה גם ממד אקוטי כשחלקה השני מתרחש במזרח הרחוק. יש בסרט רצח, ויש בו מוות אלים נור" סף, אך רק שניים מהסרטים בתור כנתי, "הדייר" מ-1927 ו"סחיטה" מ-1929 (שהיה סרט הראינוע האחרון שהיצ'קוק ביים, ובעקבות המעבר לקולנוע צולמה לו גרסה נוספת שכללה סצינות קוליות), רומזים על הדרך שבה תפתח היצירה של היצ'קוק. הסרטים כוללים קומדיות ("שמפניה" ו"אשת האיכר", אף הוא מ-1928) ומלודרמות ("הזי" רה" ו"Downhill" מ-1927, "קלות דעת" מ-1928 ו"The Manxman" מ-1929), שלחלק ניכר מהן יש אופי של מחזה מור" סר ויקטוריאני; אך תהיה זו טעות לראות בסרטים אלה יצירות חריגות של היצ'קוק. אם חוקרים את יצירתו של היצ'קוק לעומקה, ומתעלמים מאותם סרטים נדירים שהוא ביים בהמשך ובהם לא נר"

מסרטי התנסה היצ'קוק בכיוון ו'אנרי אחר, וגם המלודרמה וגם הקומדיה המשיכו ללוות את יצירתו לכל אורכה ולעתים קרובות השתלבו זו בזו. בלב המיינסטרים הקולנועי לא היה עוד במאי כה ניסיוני כמו אלפרד היצ'קוק. אם בסרטיו האילמים המוקדמים, נראה כי הנ"סיוניות היא השפעה של הקולנוע שהופק באותן שנים במדינות כגון גרמניה, צרפת וברית המועצות, הרי בהמשך התעצמה התחושה שהיצ'קוק ממציא את ניסיונותו מתוך עצמו בלבד. מלבד "הדייר", סיפורו של גבר מסתורי שחור" שרים בהיותו רוצח סדרתי של נשים בלונדיניות, ו"סחיטה", סיפורו של אשה שרוצחת את הגבר שניסה לאנוס אותה וחברה הוא שוטר הממונה על חקירת הרצח, אין בתשעת הסרטים עוד סרט שאפשר להגדירו כיצירה מרכזית במכלול יצירתו של היצ'קוק; אך אין במכלול סרט שאינו כו"ל הפתעות מבחינה עלילתית וסגנונית, וההנאה הגדולה ביותר בצפייה בהם נובעת מהניסיון לזהות בהם את טביעות האצבע של היצ'קוק, הן מבחינה תמאטית והן מבחינה צורנית. כמו במרבית סרטיו המאוחרים יותר ניכר כבר בסרטים אלה רצונו של היצ'קוק לספר סיפור באמצעים חזותיים, שחלקם מסתמך יותר על דמיונם של הצופים מאשר על המוצג בפ"ניהם באופן ישיר. הסרטים גרושים בהברקות חזותיות שלעיתים חור"גות מהמסד הריאליסטי שעליהם הסרטים נשענים (בנודעת שבהן, שכלולה ב"הדייר", גיבור הסרט צועד הלך ושוב בחדרו וצעדי משתקפים בחדר שמתחת כאילו

אייבור נובלו ב"Downhill", 1927. נחשב ל"אליל הנשים"

התקרה היתה שקופה). כבר בסרטים אלה ניכרת שליטתו של היצ'קוק במבט הקולנועי, הן של הדמויות, שלעיתים אף מביטות היישר במצלמה, והן של הצופים בהן; שליטה הקובעת את היחס המתהווה בין הצופים לר"מויות האלה, ולעתים תכופות מע"מירה יחס זה במבטן רעיוני ורגשי. הסרטים גרושים בזהויות כפולות של שתי נשים או שני גברים, שמ"שקפים זה את זה ומתעמתים זה עם זה, כפי שיהיה גם בכמה מס"רטיו המאוחרים הנודעים ביותר כגון "צל של ספק", "זרים ברכבת" ו"פרנזו". כפילות זו משרתת את עיסוקו של היצ'קוק בכמה מהסר"טים הטובים ביותר הכלולים בתור"כנתי בנושאים המרכזיים שיעסיקו אותו גם בהמשך, ובראשם, גילוחם של החפות והאשמה.

הזמנות למתעניינים בתולדות הכוכב הקולנועי להכיר כמה מה"כוכבות הגדולות ביותר של כרי"טניה בתקופה שבה הסרטים אלה נוצרו, ובהן איזבל ג'ינס, בטי בלפור והשחקנית הצ'כית אנני אונדרה, שכאשר הוסיפו דיאלוגים לסר"טה "סחיטה" היה צריך להשתמש בקולה של שחקנית בריטית בגלל מבטאה הצ'כי הכבד. המפגש המעניין ביותר שה"סרטים מציעים הוא עם השחקן והמלחין אייבור נובלו, שמככב בשניים מהסרטים, "הדייר" ו"Downfall", ובזמנו היה אחד מכוכביה הגדולים ביותר של בריטניה, ותואר לפעמים כמי שהחדיר לתרבות הפופולארית, בשל מראהו הנאה, את המו"שג "אליל הנשים". מבין תשעת הסרטים יש שניים שהופקו להם גרסאות נוספות (אך לא על ידי היצ'קוק). "קלות דעת" התבסס על מחזה של גואל קאורה שב-2008 ביים לו הבמאי האוסטרלי סטיבן אליט גרסה חדשה ושונה מאוד מזו של היצ'קוק, שהבליטה בעיקר את משפט הגירושים המ"כוער שבו גיבורת הסרט מעורבת. "הדייר", שהתבסס על ספר פופר"לארי מאת מארי בלוק לאונרד, הניב כמה גרסאות קולנועיות וט"לוריוניות. הסרטים, שאחד מהם בויים ב-1944 על ידי ג'ון בראם והשני ב-1953 על ידי הוגו פר"גונוה (ואו הוא נקרא "האיש בע"ליית הגג") היו טובים אף הם, גם אם לא היתה בהם תחושת האמן המגלה את עצמו המאפיינת את גרסתו של היצ'קוק. ב-2008 הופקה לספר גרסה שלישית על ידי הבמאי הקנדי רייז'ורד אונדא"טייה (Ondaatje), שלא ראיתי, ואם ראיתי - שכחתי.